

Học, tự học và học suốt đời theo tấm gương của Bác Hồ

Phạm Thị Hằng*, Nguyễn Thị Thùy Duyên**

*Giảng viên. Trường Đại học Công nghệ Đồng Nai

**SV. Trường Đại học Công nghệ Đồng Nai

Received: 22/11/2023; Accepted: 28/11/2023; Published: 5/12/2023

Abstract: President Ho Chi Minh's entire life was revolutionary, fighting for the cause of national liberation, class liberation, and human liberation. On Uncle Ho's way to find a way to save the country, he had only empty hands, no money, no one to help him, and when he came to countries around the world with different languages, he had to self-study to exchange and communicate with native people. During his life, Uncle Ho spent time self-studying and finding a way to liberate his homeland and country. The next generation, especially students, try to study and follow Ho Chi Minh's thought.

Keywords: Ho Chi Minh's self-study example, following Ho Chi Minh's thought

1. Đặt vấn đề

Trong xu thế phát triển của thời đại, khoa học công nghệ phát triển mạnh mẽ. Lực lượng sản xuất phát triển, tuy nhiên con người vẫn là yếu tố quan trọng nhất. Chính vì vậy, việc học chưa bao giờ dừng lại. Dù khoa học có phát triển như thế nào, xét tới cùng đó cũng là những thành tựu của con người tạo ra, chính sự nỗ lực của con người, nhờ sự chăm chỉ, cần mẫn học tập mà thế giới đạt được những thành tựu như hiện nay.

Khi Bác ra đi tìm đường cứu nước năm 1911, Bác xác định đó là con đường gian nan, vất vả, lâu dài, tự mình đi trên đôi chân của mình. Bác xác định không ai có thể cứu giúp mình, cứu giúp dân tộc mình, mà bản thân phải tự nỗ lực tìm cho mình con đường mới. Bác cũng rút kinh nghiệm từ các vị tiền bối đi trước và không lặp lại vết xe đổ của các vị tiền bối yêu nước trước đây. Sự nỗ lực của Bác đã được đền đáp khi Bác tìm thấy lý tưởng, con đường để giải phóng dân tộc theo con đường cách mạng vô sản. Để đạt được kết quả đó, Bác đã ra đi với hai bàn tay trắng, không có tiền để đi ra nước ngoài. Khi bạn của Bác hỏi lấy tiền đâu để đi thì Bác gơ hai bàn tay của mình lên và nói: tiền đây. Chúng ta có thể làm bất cứ việc gì để kiếm tiền, rồi khi đặt chân đến nước Pháp, nước Anh, nước Nga, nước Mỹ... Bác phải tự làm bao nhiêu việc để có thể kiếm sống và hoạt động cách mạng.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Tư tưởng về tự học (TH) của chủ tịch Hồ Chí Minh

TH là cả quá trình tự trau dồi, bổ sung kiến thức cho bản thân. Ngoài việc học ở nhà trường thì việc tự tìm hiểu, tăng sự hiểu biết cho bản thân cần nỗ lực TH qua gia đình và môi trường xã hội.

Theo tư tưởng của Bác, TH là sự tự quản lý về thời gian, khối kiến thức, tự lên kế hoạch và chuẩn bị lộ trình học cho bản thân, phải chịu khó, kiên trì học tập. Quá trình TH cũng gắn với sự tự đánh giá bản thân sau mỗi chặng đường tích lũy kiến thức, và sự kiểm nghiệm lại kết quả phải thông qua thực tiễn để xác nhận. Mỗi cá nhân có những quan điểm khác nhau về sự học, tuy nhiên hiện nay với xu thế phát triển của khoa học thì sự học, tự trau dồi kiến thức có nhiều điều kiện hơn. Kết quả của sự TH tùy thuộc vào ý chí cá nhân của mỗi con người, sự nỗ lực của chính bản thân mình.

Bác TH, tự trau dồi kiến thức cho bản thân. Sau mỗi giờ làm Người vào thư viện để đọc sách, vì Bác cho rằng, những tinh hoa của thế giới đều nằm ở thư viện. Ở tuổi 21, Người trở thành một thầy giáo dạy chữ Quốc Ngữ và chữ Hán. Năm 1912 Nguyễn Ái Quốc đến nước Mỹ làm việc là học tập tại New York. Ở đây người thấu hiểu nỗi thống khổ của những người da đen và cố gắng học tập hơn nữa, hoạt động cách mạng nhằm giải phóng dân tộc khỏi áp bức, bóc lột. Thời gian ở nước Pháp, người thường xuyên đến thư viện Sainte Geneviève để đọc sách, Bác đọc rất nhiều cuốn sách báo để tìm hiểu xã hội nước Pháp cũng như tình hình thế giới. Từ sự TH của mình, sau này đã giúp Bác tiếp xúc được với nhiều nhà trí thức lớn như Phan Châu Trinh, Phan Văn Trường...

Ngoài việc đọc sách, người còn quan tâm nghiên cứu các vấn đề chính trị - xã hội trên thế giới, đặc biệt là các yếu tố tác động đến cách mạng nước nhà. Người cũng chủ động tìm cách liên lạc với các nhà yêu nước, tham gia các phòng trào đấu tranh của giai cấp công nhân.

Mặc dù hoàn cảnh khó khăn, nhưng lúc nào Bác

cũng lạc quan và đề cao tính TH, và quán triệt tư tưởng vào sức mình là chính. Trong sự học lấy TH làm nòng cốt, học hỏi suốt đời, luôn cập nhật kiến thức mới, tiến bộ để làm mới bản thân. Tri thức là vô hạn, luôn luôn biến đổi theo sự phát triển của khoa học, con người phải đề cao tính tự giác học tập, không chỉ học ở trường, lớp, học bạn bè, mà bản thân cần phải tự tìm hiểu và TH, học mọi lúc mọi nơi. Không nên có tư tưởng bản thân giỏi rồi không cần học nữa, hoặc ý vào công nghệ hiện đại mà không cần đọc sách, báo. Sự học là học cả cuộc đời, nếu không học làm việc gì cũng khó khăn, cũng hỏng. Càng học càng thấy bản thân thiếu sót, chính vì vậy, mỗi cá nhân cần đề cao việc TH, học suốt đời dù là ở cương vị nào.

Học là để cho bản thân mình tốt hơn, giỏi hơn, như Bác đã dạy: học để làm việc, học để làm người, làm cán bộ, học để phụng sự cho quê hương đất nước mình. Bác cũng dạy: cái gì biết thì nói, không biết đừng nói, không được tự cao, tự phụ cho mình là giỏi giang rồi không cần học nữa. Tư tưởng này ảnh hưởng rất lớn đến sự phát triển của con người, là kẻ thù của sự học, tư tưởng đó sẽ kéo cán bộ xa rời quần chúng. Học ở đây, không phải cái gì cũng học mà phải biết tiếp thu, có chọn lọc. Tiếp thu cái mới nhưng phù hợp với truyền thống của dân tộc, học cái tiến bộ để công việc trôi chảy hơn, dễ hoàn thành hơn. Khi Bác nghiên cứu lý luận chủ nghĩa Mác – Lênin, người cũng chọn lọc những yếu tố phù hợp với dân tộc Việt Nam, từ đó áp dụng vào cách mạng một cách sáng tạo. Chẳng hạn, khi nói về quy luật ra đời của Đảng Cộng sản Việt Nam, ngoài hai yếu tố là chủ nghĩa Mác – Lênin, Phong trào công nhân, Bác thêm yếu tố thứ ba đó là phong trào yêu nước của nhân dân ta. Từ sự học tập, nghiên cứu, Bác còn góp phần làm phong phú thêm kho tàng lý luận của Chủ nghĩa Mác. Đó là thành quả TH, tự nghiên cứu của người trong quá trình hoạt động cách mạng. Tấm gương của Bác còn thể hiện ở việc Bác TH ngoại ngữ, Bác thành thạo hơn mười ngoại ngữ nhờ sự TH mà không qua một trường lớp đào tạo nào. Thật là ngưỡng mộ Bác. Sự nghiệp lãnh đạo cách mạng Việt Nam, Đảng, Nhà nước thực hiện rất nhiều chủ trương, chính sách lớn về đổi mới, phát triển Giáo dục - Đào tạo. Trong văn kiện Đại hội Đảng lần thứ XIII, Đảng ta tiếp tục khẳng định quan điểm Giáo dục - Đào tạo cùng khoa học - công nghệ là quốc sách hàng đầu, đây là động lực then chốt để phát triển đất nước. Điều này cho thấy nhà nước ta rất quan tâm đến việc học của người dân, thấy được tầm quan trọng của sự học.

Khi nói về công tác huấn luyện, Bác cũng cho rằng: không phải ai cũng huấn luyện được, nếu người huấn luyện cho mình giỏi, cái gì cũng biết rồi thì người đó dốt nhất. Theo người, là người huấn luyện thì phải biết nhiều, am hiểu, làm gương về mọi mặt: tư tưởng, đạo đức, lối sống, lối làm việc. Lênin khuyên chúng ta: học, học nữa, học mãi. Chúng ta cần ghi nhớ, khắc cốt ghi tâm, và luôn thực hành điều đó. Học tập là quá trình con người tiếp thu tri thức, mà tri thức không bao giờ dừng lại, chính vì vậy việc học cũng không có đoạn kết. Học mỗi ngày để tăng khối kiến thức bản thân mình, học thường xuyên, vì học hôm nay mai không học thì sẽ quên, sẽ không thấm nhuần được.

Hồ Chí Minh là một tấm gương sáng về TH, học một cách khoa học, có kế hoạch, có mục đích rõ ràng, học càng nhiều biết càng nhiều và càng tốt cho bản thân. Nếu không học thì không thể tiến bộ được, xã hội không phát triển, tri thức nhân loại bị mai một đi, khoa học cũng không phát triển.

2.2. Học, TH và học suốt đời theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh

Bản thân là một giáo viên, tôi luôn đề cao sự học, học ở trường, lớp, học bạn bè đồng nghiệp và TH. Trong đó, quá trình học ở các bậc đại học, cao học cung cấp cho tôi những kiến thức cơ bản của chương trình đào tạo, dạy cho tôi cách nghiên cứu. Ngoài ra, khi tham gia giảng dạy, tôi phải TH rất nhiều từ việc học soạn bài giảng sao cho phù hợp, đạt các chuẩn kiến thức của học phần, học cách truyền đạt kiến thức hiệu quả nhất. Trong vô vàn kiến thức, cần chọn lọc các kiến thức cơ bản để truyền đạt cho người học, TH các ngôn ngữ như tiếng Anh, tiếng Trung... khi giao tiếp với SV các chuyên ngành.

SV cần học tập theo tấm gương đạo đức của Hồ Chí Minh, đặc biệt thông qua các bài học trên lớp, các em vận dụng các kiến thức đã học để vận dụng vào việc học, vào đời sống thực tiễn. Một trong những cách SV áp dụng khi học Tư tưởng Hồ Chí Minh là bài học về sự TH của Bác. Các em đã vận dụng và tự nghiên cứu tài liệu nhiều hơn, chia nhóm để trao đổi các nội dung liên quan đến các chủ đề giảng viên giao, ngoài những bài tập trên lớp, các nhóm SV cũng trao đổi thêm các chủ đề liên quan đến chuyên ngành. Trong đó, môn tiếng Anh SV hướng đến TH nhiều, và các bạn đã chủ động vào thư viện chia nhóm, chia cặp để đối thoại với nhau. Từ những buổi học nhóm, các bạn nhận ra vai trò rất quan trọng của sự TH, tự nghiên cứu.

Muốn sự học đạt được hiệu quả cao, người học

luôn phải học mọi lúc, mọi nơi, học hỏi từ thầy cô, bạn bè và nhất là học từ “dân”. Trên thực tế, học, TH và học suốt đời giúp mỗi người ngày càng tự làm giàu kho tri thức bản thân mình, học những điều hay lẽ phải, tiếp thu các bài học kinh nghiệm trong thực tiễn, những bài học của ông cha ta lưu truyền lại cho đời sau. Từ đó, vận dụng sáng tạo, phù hợp trong hoạt động thực tiễn và trong công việc của mình. Cuộc sống luôn biến đổi, tri thức cũng luôn được hoàn thiện và cải tiến nên cần đề cao sự TH, nếu không học sẽ làm cho bản thân lạc hậu, lỗi thời, không bắt kịp với xu thế phát triển của thời đại.

Sự học là cần thiết cho bất cứ ai, làm nghề gì cũng phải học, làm cách mạng cũng phải học, vì không dạy cho họ hoạt động cách mạng thì không biết cách đánh giặc, không đưa ra chiến sách phù hợp. Đặc biệt là cán bộ đảng viên, cần học hỏi từ dân, gần gũi với dân, như vậy mới hiểu lòng dân và có những chính sách phù hợp với lòng dân. Quá trình học rất quan trọng nên khi cân nhắc cán bộ cũng cần quan tâm tới quá trình học vấn của cán bộ, quá trình tu dưỡng đạo đức.

Cần phê phán thói lười học, đó là một thói xấu làm ảnh hưởng tới sự phát triển của đất nước. Nhà nước luôn đặt Giáo dục lên hàng đầu, giáo dục là quốc sách, nhằm nhấn mạnh vai trò to lớn của việc học, học tập suốt đời. Điều kiện tốt cho mọi nhà đều có thể đi học, chính vì vậy, mỗi cá nhân, gia đình cần thực hiện đúng chính sách của nhà nước. Nhìn vào thực tiễn chính sách của thực dân Pháp khi vào đo hộ Việt Nam, chúng ta sẽ thấy chính sách “ngu dân” là chính sách rất thâm độc của bọn thực dân; chúng xây nhà tù nhiều hơn trường học, nhằm không cho dân ta được học hành, không biết đọc biết viết, không tiếp thu được tinh hoa trên thế giới. Và kết quả sau cách mạng tháng Tám năm 1945 hơn 90% dân số Việt Nam mù chữ, không biết đọc, biết viết. Nhìn lại lịch sử để chúng ta hiểu hơn vai trò của việc học, không học sẽ trở nên ngu dốt, àm một dân tộc dốt là một dân tộc yếu. Nhận thức được tầm quan trọng của việc học, sau cách mạng Bác hồ đã ra “Nha bình dân học vụ” kêu gọi người dân ngày tăng gia sản xuất, đêm lo học chữ, người biết chỉ cho người không biết, người biết nhiều chỉ cho người biết ít,...nhằm khắc phục được tình hình, làm cho dân biết đọc, biết viết, và hơn nữa làm cho dân tiếp cận với khoa học kỹ thuật, áp dụng vào sản xuất, tăng năng suất lao động.

Đất nước ta ngày càng tươi đẹp, phát triển, sánh vai cùng các cường quốc năm châu, là nhờ công học tập của các thế hệ con em sau này. Chính vì vậy, việc học, TH và học suốt đời là sự nghiệp của toàn dân, là

SV đang ngồi trên ghế nhà trường, chúng em sẽ luôn cố gắng học tập tốt, nêu cao tinh thần TH, tự nghiên cứu, nhìn vào tấm gương của Bác để phấn đấu học giỏi. Cái gì chưa biết thì hỏi thầy hỏi bạn, đầu tư thời gian tra cứu trên các trang thông tin đại chúng để cập nhật kiến thức, làm giàu kho tri thức cho bản thân.

Những quan điểm sáng tạo, tấm gương về TH và học tập suốt đời và đổi mới về giáo dục của Bác chính là nền tảng tư tưởng cho sự nghiệp xây dựng và đổi mới đất nước, trên tất cả các lĩnh vực: chính trị, kinh tế, giáo dục, xã hội. Quan điểm của Đảng và Nhà nước ta tiếp tục được khẳng định tại Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng: phát triển nguồn nhân lực, nhất là nguồn nhân lực có trí tuệ; có tri thức; vấn đề đào tạo phát triển nhân lực lĩnh vực quản lý, lãnh đạo được quan tâm; quan tâm tới các lĩnh vực then chốt, tạo tiền đề mạnh mẽ, toàn diện, cơ bản về chất lượng giáo dục và đào tạo gắn với cơ chế tuyển dụng, sử dụng, đãi ngộ nhân tài.

3. Kết luận

Cuộc đời của Bác là một là một hành trình: TH, tự nghiên cứu gắn với quá trình hoạt động cách mạng vì sự nghiệp giải phóng dân tộc. Từ tấm gương của Người, chúng ta cần cố gắng học tập, TH, trau dồi phẩm chất, đạo đức cách mạng. Quá trình học không chỉ ở nhà trường, gia đình, xã hội, mà bản thân chúng ta phải cố gắng nỗ lực TH, đề cao TH, lấy TH làm nòng cốt. Việc học hiện nay thuận lợi hơn, có nhiều máy móc, kỹ thuật hỗ trợ cho chúng ta TH, kết nối mọi miền nên việc học dễ dàng hơn. Phần còn lại là sự nỗ lực của bản thân chúng ta. Mỗi ngày chúng ta dành chút ít thời gian để đọc sách, nghiên cứu tài liệu, tham gia các nhóm học thuật để trao đổi kiến thức, mỗi ngày học một vài từ vựng ... kết quả quá trình là cả một kho báu tri thức.

Tài liệu tham khảo

1. Bộ giáo dục và đào tạo (2021), *Giáo trình Tư tưởng Hồ Chí Minh*, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
2. Nguyễn Đăng Quang (2007), *Dạy và học môn Tư tưởng Hồ Chí Minh theo phương pháp tích cực*, NXB Chính trị quốc gia.
3. Phạm Ngọc Anh (2009), *Giáo trình tư tưởng Hồ Chí Minh*, NXB Chính trị Quốc gia, 2009.
4. Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, NXB Chính trị Quốc gia sự thật, Hà Nội, 2011, t.5, tr.349
5. Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, NXB Chính trị Quốc gia sự thật, Hà Nội, 2011, t.15, tr.116,
6. Kể chuyện Bác Hồ, NXB Giáo dục, 2002, tập 2, tr.38-49.